

**Натисніть тут, щоб  
купити книгу на сайті  
або замовляйте за телефоном:  
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,  
(066) 727-17-62**

М.І. Пугач

# ГЕОГРАФІЯ: РЕГІОНИ ТА КРАЇНИ

Зошит для узагальнення знань

**10 клас**

*Схвалено для використання у загальноосвітніх  
навчальних закладах комісією з географії  
Науково-методичної ради з питань освіти  
Міністерства освіти і науки України*



ТЕРНОПІЛЬ  
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 911.3  
ББК 65.04я72  
П88

Рецензенти:  
методист ХОІППО  
*Галкін Д.В.*;  
вчитель географії НВО №28 м. Хмельницького  
*Мала І.Л.*;  
вчитель географії середньої загальноосвітньої  
школи №25 м. Хмельницького  
*Савка Н.І.*

Схвалення для використання у закладах загальної середньої освіти  
підтверджується відповідним листом ІМЗО (<https://bohdan-books.com/grifmon/>)

**Пугач М.І.**

П88 Географія: регіони та країни: Зошит для узагальнення знань. 10 клас. /  
Видання 6-е, переробл. і доп. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан,  
2018. — 48 с.

**ISBN 978-966-10-5545-1**

Пропонований посібник укладено згідно з чинною програмою курсу географії та вимог Міністерства освіти і науки України щодо критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

Структура посібника така, що до кожної з п'яти рекомендованих для тематичного оцінювання тем виділено: основний обсяг знань і вмінь, що їх повинен набути учень на кожному рівні навчальних досягнень; тестові завдання для перевірки досягнень учнів з географії (початковий і середній рівні); теоретичні питання, які вимагають умінь робити зіставлення та висновки; комплексні питання, що дають змогу учневі проявити творчі здібності (достатній і високий рівні); місця для виконання завдань при проведенні тематичного оцінювання; загальна шкала навчальних досягнень учня "Сходишки навчальних досягнень".

Для учнів 10-х класів, учителів географії, батьків.

УДК 911.3  
ББК 65.04я72

*Охороняється законом про авторське право.  
Жодна частина цього видання не може бути відтворена  
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва*

ISBN 978-966-10-5545-1

© Навчальна книга — Богдан, 2018

## Передмова

Мета посібника — допомогти учням та вчителям географії у підготовці до уроків узагальнення у 10 класі загальноосвітніх навчальних закладів.

Посібник укладено відповідно до вимог чинної програми з географії, затвердженої Міністерством освіти і науки України. Він дає змогу здійснювати ефективну перевірку рівня опанування учнями програмового матеріалу.

До кожної теми подано перелік основних вимог до знань, умінь і навичок учнів після вивчення ними відповідної теми — «Очікуванні результати навчально-пізнавальної діяльності».

Посібник містить завдання чотирьох рівнів складності (за типологією завдань для зовнішнього оцінювання):

- **Завдання першого рівня складності (початкового)** — це тести і завдання для перевірки знань з географії, що вимагають однозначної відповіді на запитання.
- **Завдання другого рівня складності (середнього)** — це тести і завдання для перевірки знань з географії, що вимагають неоднозначної відповіді на запитання.
- **Завдання третього рівня складності (достатнього)** вимагають глибоких знань з географії, умінь робити зіставлення та деякі висновки.
- **Завдання четвертого рівня складності (високого)** — це комплексні питання, які дають змогу учневі проявити творчі здібності, висловити власні думки, переконливо аргументувати особисту життєву позицію.

### Критерії оцінювання:

- I. Початковий — 4 питання (по 0,75 бала). Максимальна кількість балів — 3.
- II. Середній — 3 питання (по 1 балу). Максимальна кількість балів — 3.
- III. Достатній — 2 питання (по 1,5 бала). Максимальна кількість балів — 3.
- IV. Високий — 1 питання (3 бали).

Усього 12 балів.

## Сходи́нки навчальних досягнень

11					
10					
9					
8					
7					
6					
5					
4					
3					
2					
1					
6					
	1	2	3	4	5

Оцінка в балах

№ теми

Дата проведення

Рухаючись “сходи́нками навчальних досягнень”, ви, любі друзі, стаєте на шлях пошуку, пізнання, самоствердження.

Бажаємо вам цікавої та щасливої подорожі у чарівний світ географії. Ваші успіхи сприятимуть процвітанню та збагаченню нашої України і тішитимуть учителів та батьків.

Долайте “сходи́нки” і прагніть якомога вищого рівня!

## ОЧІКУВАННІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНЯ/УЧЕНИЦІ

### Тема 1. Вступ. Загальна характеристика Європи.

називає регіони світу (за класифікацією ООН): Європа, Азія, Океанія, Америка, Африка; показує на карті регіони світу, субрегіони Європи (*Західна Європа, Північна Європа, Південна Європа, Східна Європа*), країни Європи (*Німеччина, Велика Британія, Франція, Італія, Австрія, Швейцарія, Іспанія, Португалія, Польща, Білорусь, Норвегія, Швеція, Фінляндія, Данія, Ісландія, Бельгія, Нідерланди, Ірландія, Чехія, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова, Болгарія, Словенія, Хорватія, Сербія, Боснія і Герцеговина, Македонія, Чорногорія, Литва, Латвія, Естонія, Греція, Мальта, Кіпр, Росія*); основні райони видобування мінеральних ресурсів (*Верхня Сілезія, Північне море, Скандинавія*), лісозаготівлі, рекреації; «центральну вісь» розвитку Європи, найбільші промислові регіони (*Рур у Німеччині, Великий Лондон у Великій Британії, Ль-де-Франс у Франції, Верхньосілезький у Польщі, Придніпров'я в Україні; Центральна Росія, Урал в Росії*); *Лотаринзький* мегаполіс; найбільші морські порти (*Роттердам, Антверпен, Лондон, Гамбург, Генуя, Марсель, Гавр, Барселона*); аеропорти-хаби (*Хітроу, Руассі-Шарль-де-Голль, Франкфурт-на-Майні*); найбільші фінансові центри Європи (*Лондон, Париж, Цюрих, Амстердам, Франкфурт-на-Майні*); світові міста в Європі (*Лондон, Париж, Амстердам, Брюссель, Франкфурт-на-Майні, Цюрих, Женева, Відень, Мілан*); розрізняє поняття «регіон світу», «територія», «акваторія», «держжава», «країна», «залежна територія», форми державного правління і територіального устрою країн Європи; наводить приклади джерел географічних знань про регіони та країни світу, різних типів та підтипів країн Європи за рівнем економічного розвитку; кількісних та якісних змін на політичній карті регіону; розуміє зміст понять «джентрифікація», «реіндустріалізація». користується основними джерелами географічних знань про регіони світу; читає політичні карти світу та регіонів; характеризує особливості демографічних та урбанізаційних процесів, розміщення населення в регіоні; здійснює необхідні обчислення для оцінювання забезпеченості окремих країн мінеральними ресурсами; порівнює чинники міжнародної спеціалізації економічно розвинених країн і країн з перехідною економікою; обґрунтовує особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних осередків переробної промисловості в Європі; пояснює причини високої спеціалізації промислового виробництва економічно розвинених невеликих країн Європи; вирізняє особливості економіки країн Європи, зумовлені регіональною інтеграцією; розуміє пізнавальну та конструктивну роль країнознавства у сучасному світі; робить висновки про причини нерівномірності економічного розвитку країн і субрегіонів Європи; прогнозує позитивні риси та ризики вступу України до ЄС; оцінює роль ЄС та НАТО в регіоні; вплив ТНК на економіку регіону; зіставляє позитивні та негативні наслідки глобалізації в економіці та культурі країн Європи.

### Тема 2. Країни Європи.

називає основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінуючі складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки країн високорозвинених та середньорозвинених країн; наводить приклади промислових виробництв та послуг, що міжнародну спеціалізацію окремих європейських країн; показує на карті найбільші міста країн, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові та туристичні центри країн; складає комплексну економіко-географічну характеристику Німеччини, Франції, Великої Британії, Італії, Польщі, Білорусі, Росії; картосхему просторової організації економіки країни; знаходить та систематизує необхідну інформацію для характеристики країни; використовує тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинги показників соціально-економічного розвитку країн для обґрунтування їхнього місця у світі та регіоні; пояснює особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних регіонів промисловості; обґрунтовує особливості структури експорту й імпорту товарів та послуг країн Європи; робить висновки про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у межах країни; оцінює вплив ТНК на економіку країн регіону; прогнозує перспективи розширення економічних зв'язків України з країнами Європи в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

### Тема 3. Азія. Океанія.

називає склад регіону; домінуючі складники первинного, вторинного та третинного секторів економіки високорозвиненої країни та країн, що розвивається; чинники міжнародної спеціалізації країни; наводить приклади країн Азії, що належать до різних типів та підтипів за рівнем економічного розвитку; промислових виробництв та послуг окремих країн регіону; розрізняє поняття «рівень урбанізованості країни» та «темпи урбанізації»; показує на карті субрегіони (*Західна Азія, Південна Азія, Південно-Східна Азія, Східна Азія, Центральна Азія*); країни Азії (*Китай, Індія, Японія, Ізраїль, Республіка Корея, Сінгапур, Саудівська Аравія, Іран, Казахстан, Туреччина, Грузія, Вірменія, Азербайджан, Туркменістан, Узбекистан, Ірак, Пакистан, Сирія, Монголія, Індонезія, Малайзія, Таїланд, Філіппіни, Шрі-Ланка, Мальдівські Острови, В'єтнам, КНДР, Афганістан*); басейни видобутку нафти і природного газу (*Перська затока, Центральноазійський, Зондський*); кам'яного вугілля (*Карагандинський у Казахстані, Північно-Східний у Китаї, Східний в Індії*); країни зі значним видобутком залізних руд (*Китай, Індія, Казахстан*), мідних руд (*Казахстан, Монголія, Іран*), олов'яних руд (*Китай, Малайзія*), вольфрамових руд (*Китай*); райони лісозаготівлі, рекреації; найбільші промислові райони (*Тихоокеанський в Японії, Північно-Східний у Китаї, «Індійський Рур»*); світові міста в Азії (*Гонконг/Сянган, Сінгапур, Токіо, Шанхай,*

Дубай, Пекін, Мумбай, Сеул, Нью-Делі, Стамбул, Бангкок); мегалополіси (Токайдо в Японії, Дельта річки Янцзи, Гонконг/Сянган – Гуанчжоу в Китаї); найбільші морські порти (Сінгапур, Нінбо-Чжоушань, Шанхай, Гонконг/Сянган, Пусан, Нагоя, Осака, Токіо, Гаосюн, Мумбай); аеропорти-хаби у містах Пекін, Токіо, Гонконг/Сянган, Джакарта, Дубай, Бангкок, Сінгапур, Гуанчжоу, Шанхай, Стамбул; найбільші фінансові центри Азії (Сінгапур, Гонконг/Сянган, Токіо, Сеул, Дубай, Шанхай); найбільші міста країн, світові міста, промислові райони, технополіси, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові й туристичні центри країн; райони видобутку корисних копалин на території Австралії (кам'яного вугілля, залізних, алюмінієвих, мідних руд, золота); найбільші промислові осередки Австралії (Південно-Східний, Південно-Західний); найбільші морські порти (Мельбурн, Сідней, Перт, Брісбен); світові міста в Австралії (Сідней, Мельбурн); характеризує особливості демографічних, урбанізаційних процесів та розміщення населення в Азії, основні риси сучасного стану економіки; структуру експорту та імпорту товарів та послуг окремих країн регіону; структуру експорту та імпорту товарів та послуг країни; знаходить та систематизує необхідну інформацію для характеристики країни; *знаходить* та *систематизує* необхідну інформацію для характеристики країни; ілюструє добірками статистичної інформації, графіками, діаграмами процеси інформаційно-технологічного прориву Японії та Китаю; пояснює виникнення міждержавних конфліктів у регіоні; особливості спеціалізації сільського господарства та розміщення основних районів (центрів) обробної промисловості; особливості зональної спеціалізації сільського господарства та розміщення основних осередків добувної та обробної промисловості в країні; порівнює ресурсозабезпеченість, працересурсний потенціал субрегіонів Азії; чинники міжнародної спеціалізації Японії, Китаю, Індії; особливості господарства різних за рівнем економічного розвитку країн Азії; обґрунтовує розміщення основних районів видобування мінеральних ресурсів, обробної промисловості в Азії; основні напрямки експорту капіталу й технологій та закордонного підприємництва Японії; основні напрямки експорту сировини та імпорту капіталу й технологій; використовує тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення, розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинги показників соціально-економічного розвитку країн для обґрунтування їхнього місця у світі та регіоні; проектує вплив демографічних процесів на працересурсний потенціал країни; складає комплексну економіко-географічну характеристику Японії, Китаю, Індії; аналізує динаміку чисельності та статеву-вікову структуру населення окремих країн Азії на основі аналізу ставово-вікових пірамід; динаміку природного та механічного руху населення країни; проектує вплив демографічних та міграційних процесів на працересурсний потенціал країни; дає оцінку ресурсозабезпеченості окремих країн; забезпеченості мінеральними ресурсами країни; складає комплексну економіко-географічну характеристику Австралії; використовує тематичні карти для порівняння спеціалізації сільського господарства субрегіонів Азії; тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; робить висновки про причини нерівномірності економічного розвитку субрегіонів Азії; про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів у Китаї, Японії та Індії; про причини нерівномірності економічного розвитку окремих районів країни; оцінює вплив глобалізації, в т.ч. ТНК на місце країн Азії в міжнародному географічному поділі праці; роль державних інституцій та громадянського суспільства у розвитку країни; місце Австралії на світовому ринку продукції первинного сектору економіки; порівнює позитивні та негативні наслідки глобалізації в економіці та культурі Японії, Китаю та Індії; висловлює власні судження щодо шляхів вирішення міждержавних конфліктів у регіоні; що до перспектив взаємовигідного співробітництва України з країнами Азії; що до особливостей державного устрою країни; зіставляє позитивні та негативні наслідки діяльності ТНК в Австралії; ілюструє прикладами вплив політичних та економічних процесів у регіонах Азії на Україну.

#### **Тема 4. Америка.**

називає склад регіону; домінуючі складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки високорозвиненої країни та країн, що розвивається; наводить приклади країн Америки, що належать до різних форм державного правління, різних типів та підтипів за рівнем економічного розвитку; промислових виробництв та послуг, що визначають міжнародну спеціалізацію країн Америки; показує на карті субрегіони (Північна Америка, Центральна Америка, Карибський басейн, Південна Америка); країни Америки (США, Канада, Мексика, Бразилія, Аргентина, Перу, Колумбія, Венесуела, Чилі, Еквадор, Уругвай, Парагвай, Болівія, Панама, Ямайка, Гаїті, Домініканська Республіка); залежні території (Аруба, Кайманові острові, Бермудські острови, Віргінські острови, Пуерто-Ріко, Французька Гвіана, Мальвінські/Фолклендські острови); мегалополіси (Приатлантичний, Приозерний, Каліфорнійський); основні райони видобування мінеральних ресурсів (Техаський, Аляскінський, Каліфорнійський, Мексиканської затоки, Західноканадський, Центральноамериканський басейни видобування нафти; Аппалацький в США, Західний у Канаді вугільні басейни, рудний пояс Анд-Кордильєр); осередки переробної промисловості (Приатлантичний, Приозерний, Примексиканський); трансконтинентальні магістралі (Трансамазонська, Панамериканське шосе); найбільші морські порти (Лос-Анджелес, Ванкувер, Нью-Йорк, Філадельфія, Саванна, Колон, Сантус); аеропорти-хаби (Атланта, О'Хара в Чикаго, Лос-Анджелес, Даллас); найбільші фінансові центри Америки (Нью-Йорк, Вашингтон, Сан-Франциско, Бостон, Торонто, Чикаго); світові міста в Америці (Нью-Йорк, Чикаго, Торонто, Сан-Паулу, Лос-Анджелес, Мехіко, Буенос-Айрес, Сан-Франциско, Вашингтон, Монреаль); найбільші міста, світові міста, промислові райони, технополіси, найбільші аеропорти, морські порти, фінансові

центри та туристичні райони країн; характеризує особливості формування населення субрегіонів; структуру експорту та імпорту товарів та послуг США, Канади, Бразилії; знаходить та систематизує необхідну інформацію для характеристики країни; аналізує статистичну інформацію щодо динаміку чисельності населення, природного та механічного руху, статеву-вікову структуру населення країн; встановлює чинники міжнародної спеціалізації США, Канади, Бразилії; ілюструє добірками статистичної інформації, графіками, діаграмами процес переходу США до інформаційного суспільства; використовує тематичні карти для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; рейтинги показників соціально-економічного розвитку країн для обґрунтування їхнього місця у світі та регіоні; складає комплексну економіко-географічну характеристику США, Канади, Бразилії; проектує вплив демографічних процесів на працересурсний потенціал країни; порівнює рівні і темпи урбанізаційних процесів, форми сільського розселення в окремих країнах регіону; визначає забезпеченість окремих країн певними видами природних ресурсів; вирізняє основні риси господарства ключових країн нової індустріалізації та невеликих країн плантаційного господарства; класифікує країни за рівнем розвитку третинного сектору господарства; пояснює розміщення основних промислових районів і центрів, світових міст у регіоні; особливості розміщення основних промислових районів (центрів) обробної промисловості та формування спеціалізованих районів товарного сільського господарства, існування мало освоєних та неосвоєних районів у межах країн; обґрунтовує напрямки розвитку транспортної інфраструктури в регіоні; основні напрямки експорту капіталу й технологій та закордонного підприємництва із США; робить висновки про причини нерівномірності економічного розвитку субрегіонів Америки; про доцільність використання досвіду США та Канади, потенціалу української діаспори в цих країнах у реформуванні економіки в Україні; оцінює вплив інтеграційних процесів у регіоні на економічний розвиток країн; роль економічної свободи і підприємництва в соціально-економічному розвитку США; дискутує щодо ролі США у соціально-економічному розвитку регіону; висловлює власні судження про роль ТНК в економіці країн регіону; висловлює власні судження щодо перспектив взаємовигідного співробітництва України з Канадою та США; пропонує власні оригінальні ідеї що до подолання відсталості окремих країн регіону; щодо об'єднання зусиль людства задля припинення знеліснення сільви; з'являє позитивні та негативні економічні та екологічні наслідки.

#### Тема 4. Африка. Україна в міжнародному просторі.

розуміє зміст поняття «геополітична карта світу»; називає субрегіони Африки; домінуючі складники первинного, вторинного та третинного секторів економіки Єгипту та ПАР; основні геополітичні центри сили; основні регіони й країни-торговельні партнери України; наводить приклади кількісних і якісних змін на політичній карті Африки; країн-інвесторів та великих ТНК в Україні, районів транскордонного співробітництва, приклади міжнародних науково-технічних проєктів за участі України; показує на карті: субрегіони (*Північна Африка, Західна Африка, Південна Африка, Східна Африка, Центральна Африка*); країни Африки (*Єгипет, Лівія, Алжир, Туніс, Марокко, Ефіопія, Чад, Сомалі, Сенегал, Нігерія, Габон, Гвінея, Гана, Демократична Республіка Конго, Танзанія, Замбія, Зімбабве, Ангола, Намібія, Південна Африка, Мадагаскар, Сейшельські Острови*); райони видобутку корисних копалин: *Сахарський та Гвінейської затоки басейни нафти і природного газу, Мідний пояс, вугільні басейни ПАР і Зімбабве, алюмінієві руди Західної Африки; залізні руди, золото, алмази Південної Африки; фосфорити Марокко, Тунісу; найбільші морські та авіаційні порти (Александрія, Каїр, Касабланка, Дакар, Лагос, Момбаса, Кейптаун, Дурбан, Дар-Ес-Салам); світові міста в Африці (Йоганнесбург, Каїр, Кейптаун, Дакар, Лагос, Найробі); називає домінуючі складники первинного, вторинного та третинного секторів економіки Єгипту та ПАР; показує на карті найбільші міста країн, світові міста, промислові райони, найбільші морські порти, аеропорти, фінансові й туристичні центри країн; показує на карті напрямки товарного експорту з України, міжнародні транспортні коридори на території України, основні туристичні потоки до України; характеризує політичну карту регіону; характеризує структуру експорту товарів та послуг Єгипту та ПАР; аналізує статистичну інформацію щодо відтворення населення, рівнів і темпів урбанізації в Африці; порівнює особливості ресурсозабезпеченості та спеціалізації субрегіонів Африки; порівнює чинники розвитку міжнародної спеціалізації Єгипту та ПАР; пояснює особливості кордонів, розміщення населення, центрів переробної промисловості, районів товарного сільського господарства, портів, світових міст; вплив окремих чинників, які зумовлюють геополітичну роль України; встановлює взаємозв'язки між районами поширення збройних конфліктів та природними ресурсами, які є джерелом фінансування цих протистоянь; районами видобування корисних копалин та товарного землеробства в субрегіонах; райони транспортної інфраструктури та систематизує необхідну інформацію для характеристики країни; ілюструє добірками інформації з різних джерел контрастність соціально-економічних явищ у середньорозвиненій країні (ПАР); проектує розміщення основних центрів переробної промисловості, особливості спеціалізації сільського господарства; характеризує місце України на світових ринках товарів та послуг, капіталу; обґрунтовує напрямки розвитку транспортної інфраструктури в регіоні; основні напрямки експорту товарів із ПАР, основних туристичних потоків до Єгипту та ПАР;*



складає: комплексну економіко-географічну характеристику Єгипту та ПАР; визначає місце України на геополітичній карті світу; аргументує домінуючі вектори зовнішньої політики; використовує тематичні карти для обґрунтування інтенсивності прояву глобальних проблем людства в субрегіонах; для обґрунтування особливостей системи розселення та розміщення виробництва товарів і послуг у межах країни; робить висновки про причини відсталості соціально-економічного розвитку країн Африки; *робить* про доцільність використання досвіду Єгипту у розбудові туристичного комплексу України; оцінює вплив ТНК і розвинених країн на спеціалізацію країн регіону; місце ПАР Південної Африки серед країн Африки; вплив на Україну геополітичних центрів сили; зміни міжнародної спеціалізації України у зв'язку з інтеграцією в Європейський економічний простір; дискутує щодо впливу гуманітарної допомоги міжнародних організацій і світової громадськості африканським країнам; пропонує власні ідеї щодо вирішення проблем знелісення та опустелення в окремих регіонах та країнах; висловлює власні судження щодо перспектив економічного зростання в країнах Африки в умовах глобалізації, щодо сценарію геополітичного майбутнього України; пропонує шляхи оптимізації зовнішньоекономічної діяльності України в контексті сталого розвитку.



